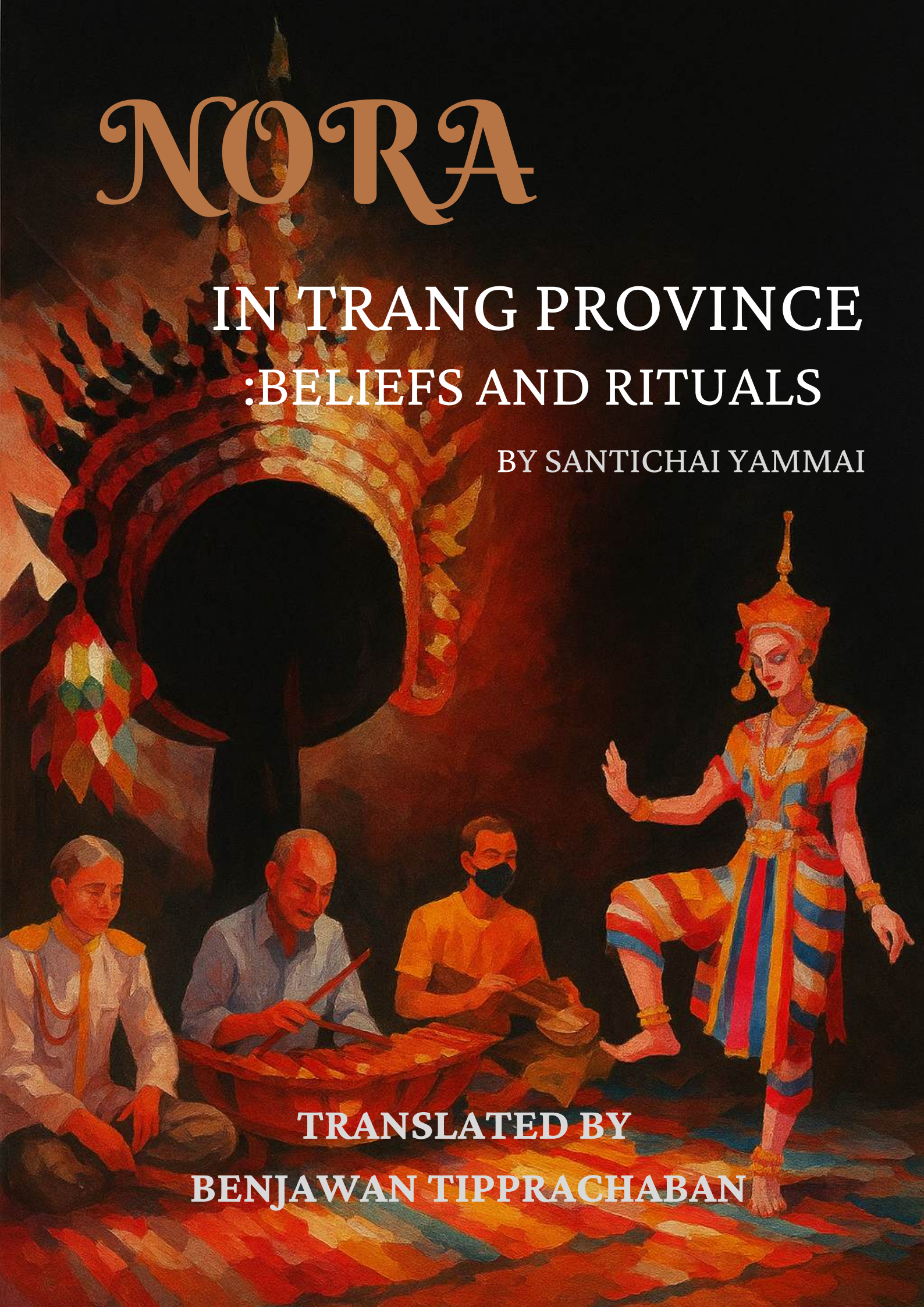

NORA

IN TRANG PROVINCE :BELIEFS AND RITUALS

BY SANTICHA YAMMAI

TRANSLATED BY
BENJAWAN TIPPRACHABAN

The goodness from this book is dedicated to
Nang Nual Thong Samlee, the origin of Nora,
Manora Longnoi Sor Pan Trang, the Nora teacher, the pioneering artists, and
the ancestors of the South, who have preserved the Nora tradition.

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

Yammai, Santichai. *Nora in Trang Province: Beliefs and Rituals* / Santichai Yammai ; translated by Benjawan Tipprachaban. -- Suratthani : Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University, 2026. 356 p.

1. Nora (Thai dance drama). I. Tipprachaban, Benjawan, tr. II. Title.

793.319593

ISBN (e-book) 978-974-306-582-8

© 2026 – Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University
No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm, or any other means, without written permission from the publisher.

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University
272 Moo 9, Surat-Na San Road, Khun Thale Subdistrict, Mueang Suratthani District,
Suratthani Province 84100, Thailand
Tel. +66 77913363
E-mail: human.sru.ac.th
Website: <https://human.sru.ac.th/>

Translator
Benjawan Tipprachaban
Department of English, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Suratthani Rajabhat University
272 Moo 9, Surat-Nasan Road, Khun Thale Subdistrict,
Mueang Surat Thani District, Surat Thani 84100, Thailand

Digital Format by
Octoberprint co.,ltd.
Tel. +66 863410155
E-mail: octoberprint50@hotmail.com

Preface

On December 15, 2021, UNESCO declared “Nora” as an Intangible Cultural Heritage of Humanity, news that brought joy to all Thai people, especially Nora artists and those involved in preserving this art form for Thailand.

As a descendant of Nora performers and a southerner, upon hearing this news, I felt proud and inspired to honor Nora by sharing its stories more widely with society. Therefore, I have compiled and edited the book “Nora in Trang Province: Beliefs and Rituals.” This book has been developed and improved from “Andaman Nora: Beliefs and Rituals,” which was previously published in 2017. For this new edition, I have made the following improvements:

The title has been changed from “Andaman Nora: Beliefs and Rituals” to “Nora in Trang Province: Beliefs and Rituals” to more accurately specify the geographical area of study consistent with the book’s content.

The content of the original book “Andaman Nora: Beliefs and Rituals” consisted of four chapters: Chapter 1: The Appearance of Nora, Chapter 2: The Grand Nora Rong Khru Ceremony, Chapter 3: Beliefs in the Grand Nora Rong Khru Ritual, and Chapter 4: Great Nora Masters of the Andaman Coast. I have revised the content in “Nora in Trang Province: Beliefs and Rituals” to include five chapters. Chapter 1: The Form and Elements of Nora, Chapter 2: The Grand Nora Rong Khru Ritual, Chapter 3: Beliefs in Nora Rong Khru Rituals, Chapter 4: The Shrine of Khru Mo Nora and the Worship, and Chapter 5: A New Era for Nora in the Future. These changes provide readers with knowledge and practical guidelines according to Nora traditions. For this revision, I have incorporated data from my research study on *Khru Mo Nora Worship Ritual in Trang Province* and my article *Tiny Hunter’s Face and Tiny Headdress: Cultural Capital Development to Cultural Products* to enhance the book's comprehensiveness.

Regarding the key terms “beliefs” and “rituals” that appear in this book, I would like to explain them to ensure readers have a common understanding, which will serve as an important key to better comprehend the content:

Beliefs are what individuals think and hold in their minds. These may rely on knowledge or experience as information for thinking and decision-making. Beliefs may be “true” or “not true”; however, beliefs have the power to compel individuals or groups to willingly perform certain actions. When these practices aim to purify the spirit and uphold society and follow structured patterns,

they are called “rituals.” Rituals function to embrace beliefs and keep them within society, cycling endlessly, just like the beliefs and rituals of Nora presented in this book.

Finally, I would like to thank my parents, teachers, Nora masters, the Faculty of Humanities and Social Sciences at Suratthani Rajabhat University, as well as fellow Nora artists, including *Manora James Sanaesilp Troupe*, *Manora Song Thamnongsilp Troupe*, and *Manora Phaeng Noi Khwan Jai Chao Tai Troupe* for their help and support in successfully completing this book.

Santichai Yammai

Translator's Preface

The recognition of Nora as UNESCO's Intangible Cultural Heritage of Humanity on December 15, 2021, marked a pivotal moment not only for Thailand but for the global preservation of traditional performing arts. This momentous achievement underscores the profound cultural value embedded within this ancient art form that has flourished in southern Thailand for centuries. It is with great honor and responsibility that I present this English translation of “Nora in Trang Province: Beliefs and Rituals,” making this invaluable scholarly work accessible to international readers for the first time.

This book represents far more than a documentation of performance techniques or historical accounts. It serves as a comprehensive ethnographic study that illuminates the intricate relationship between artistic expression, spiritual beliefs, and community identity in Thai culture. The author's meticulous research reveals how Nora functions as a living repository of indigenous knowledge, preserving not only aesthetic traditions but also complex systems of beliefs, ritual practice and social organizations that have sustained communities across generations. My decision to undertake this translation stems from a deep conviction that cultural knowledge transcends linguistic boundaries and belongs to humanity as a whole. In our increasingly globalized world, where traditional cultures face unprecedented challenges, the preservation and dissemination of such knowledge becomes not merely an academic exercise but a moral imperative. The detailed examination of beliefs and rituals presented in this work offers invaluable insights into the ways traditional societies construct meaning, maintain social cohesion, and navigate the relationship between the sacred and secular realms.

For the international academic community, this translation opens new avenues for comparative cultural studies, anthropological research, and performance studies. Scholars specializing in Southeast Asian cultures, ritual studies, traditional theater, and intangible heritage preservation will find in these pages rich material for understanding how cultural practices adapt and persist in contemporary contexts. The book's exploration of the Nora Rong Khru ceremony, the veneration of Khru Mo Nora, and the intricate belief systems surrounding Nora performance provides a rare window into the spiritual dimensions of artistic practice that are often overlooked in purely aesthetic analyses. Furthermore, this work contributes significantly to the broader discourse on cultural sustainability and heritage preservation. As UNESCO's recognition of Nora demonstrates, traditional arts are not museum pieces but dynamic, evolving practices that continue to serve vital social functions. The author's vision of “A New Era for Nora in the Future” offers valuable

perspectives on how traditional cultures can maintain their authenticity while adapting to contemporary realities—a challenge faced by indigenous communities worldwide.

For Thailand, this English translation serves as an important tool for cultural diplomacy and international understanding. It enables the nation to share its rich cultural heritage with global audiences, fostering cross-cultural dialogue and appreciation. In an era where soft power increasingly depends on cultural authenticity and distinctiveness, works like this help position Thailand as a custodian of irreplaceable human traditions worthy of international respect and study. The translation also serves educational institutions both within Thailand and abroad. Universities offering programs in cultural studies, anthropology, theater arts, and Southeast Asian studies now have access to primary source material that can enrich their curricula and research programs. This is particularly valuable for Thai students studying abroad and international students seeking to understand Thai culture beyond surface-level representations. As we face an uncertain future where traditional knowledge systems are rapidly disappearing, the preservation of works like this becomes increasingly urgent. This translation ensures that the wisdom embedded in Nora traditions—its sophisticated understanding of community, spirituality, and artistic excellence—remains available to future generations of scholars, artists, and cultural practitioners worldwide.

In presenting this translation, I am deeply grateful to the author for creating such a comprehensive and insightful work, and to the Nora masters, performers, and communities who have kept this tradition alive through their dedication and practice. May this English edition serve as a bridge between cultures, fostering greater appreciation for the remarkable diversity of human creative expression and the enduring power of traditional arts to enrich our collective understanding of what it means to be human.

Assistant Professor Dr. Benjawan Tipprachaban

Table of Contents

	Page
Preface	iii
Translator's Preface	v
Table of Contents	vii
List of Figures	ix
บทวิเคราะห์ทางวิชาการในการแปลหนังสือ "โนรา จังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม" (ภาษาไทย)	xi
1. วัตถุประสงค์ของการแปลเรื่อง "โนราจังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม"	xiii
2. การเลือกต้นฉบับหนังสือ “โนรา จังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม”	xiv
3. กลวิธีการแปลที่ใช้ในการแปลหนังสือ "โนรา จังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม"	xv
- การแปลบทร้อยแล้ว	xv
- การแปลบทร้อยกรอง	li
4. การประยุกต์ใช้ในด้านวิชาการ	lxi
เอกสารอ้างอิง	lxiv
Academic Analysis of the Translation of the Book "Nora in Trang Province: Beliefs and Rituals" (English)	lxv
1. Objectives of Translating <i>Nora in Trang Province: Beliefs and Rituals</i>	lxvii
2. Selection of the Source Text: <i>Nora in Trang Province: Beliefs and Rituals</i>	lxviii
3. Translation Strategies Used in Translating <i>Nora in Trang Province: Beliefs and Rituals</i>	lxix
- Translation of Prose.	lxx
- Translation of Poetry	cix
4. Applications in Academic Contexts	cxxii
References	cxxv
English Translation of the Book "Nora in Trang Province: Beliefs and Rituals"	cxxvii
Chapter 1: The Form and Elements of Nora	1
History of Nora	1
History of Nora in Trang Province	3
Nora teachers in Trang Province	7
The Legend of the Origin of Nora according to the Account of Nora from Trang Province	12
Structure and Roles of Members in a Nora Troupe	17
Nora Musical Instruments	20

Nora Costume	21
Nora Pavilion	22
Traditions of Nora Performance	25
Chapter 2: The Grand Nora Rong Khru Ritual	29
Importance of Nora Rong Khru rituals	29
Types of Nora Rong Khru Rituals	29
Custom Before Performing the Nora Rong Khru Ritual	30
Nora Rong Khru Rituals on Wednesday	31
The Grand Nora Rong Khru Ritual on Thursday	41
The Grand Nora Rong Khru Ritual on Friday	52
Chapter 3: Beliefs in Nora Rong Khru Rituals	63
Health Beliefs	63
Spiritual beliefs	68
Beliefs About Weapons	85
Chapter 4: The Shrine of Khru Mo Nora and the Worship	91
Khru Mo Nora Shrine	91
Care and Maintenance of Khru Mo Nora Shrine	96
Worship Practices for Khru Mo Nora	106
Chapter 5: A New Era for Nora in the Future	115
Changes in Nora's Beliefs and Rituals	115
A New Milestone for Nora as an Intangible Cultural Heritage of Humanity	132
References	139
Appendix	141
Glossary of Cultural Terms	177
Index	219
Author's Biography	225
Translator's Biography	227

List of Figures

	Page
Figure 1.1: Nora-style Buddha statue	3
Figure 1.2: The Hunter's Face, the headdress, and the Nang Thasi's Face	19
Figure 1.3: The Nora pavilion	24
Figure 2.1: The Ritual of paying respect to Nang Thorani	34
Figure 2.2: The ritual of worshipping the spirit of the hall	35
Figure 2.3: The Announcement ritual	38
Figure 2.4: A Khru Mo Nora during possession	46
Figure 2.5: The Sod Mai Sai Leb Ceremony	48
Figure 2.6: The Thread-in-Accoutrements Ceremony	49
Figure 2.7: The Serd Crowning Ceremony	50
Figure 2.8: The Invocation of the Spirit ritual for Krai Thong	53
Figure 2.9: The performance of Stealing of the Wife of Lord Kromsilp	59
Figure 3.1: Sen disease on the ankle	65
Figure 3.2: The statue of Pho Khun Sattha	75
Figure 3.3: The shrine of Thuat Lak Khet of the Pap Pha mountain	80
Figure 3.4: The ritual of Buffalo Beheading	83
Figure 4.1: A Khru Mo Nora's shrine	91
Figure 4.2: The ceremony of setting up a new shrine	94
Figure 4.3: Arrangement of offerings in front of the shrine	96
Figure 4.4: Annual Khru Mo Nora Offering Ritual	101
Figure 4.5: Khru Mo Nora possessing a medium to assist descendants	107
Figure 4.6: Nora descendants performing the annual offering ritual for Khru Mo Nora	112
Figure 5.1: Nora group dance performance	120
Figure 5.2: Performance of Nora music with traditional and Western instruments	121

บทวิเคราะห์ทางวิชาการในการแปล
หนังสือ "โนราจังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม"
(ภาษาไทย)

1. วัตถุประสงค์ของการแปลเรื่อง "โนราจังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม"

การแปลหนังสือ "โนรา จังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม" จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านโนราให้แก่ผู้อ่านนานาชาติโดยเฉพาะในแวดวงวิชาการ ด้านมานุษยวิทยา คติชนวิทยา และการศึกษาศิลปะการแสดง งานแปลนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่วัฒนธรรมท้องถิ่นต้องเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งจากกระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การที่ยูเนสโกประกาศขึ้นทะเบียน "โนรา" ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ไม่เพียงแต่เป็นหมุดหมายสำคัญของประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมอันลึกซึ้งที่ฝังแน่นอยู่ในศิลปะการแสดงพื้นบ้านแขนงนี้อย่างชัดเจน ผู้แปลจึงเห็นว่าการแปลหนังสือเล่มนี้ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดเนื้อหาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษแต่เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ให้ศิลปะโนราได้ส่งเสียงในเวทีนานาชาติ

ผู้แปลเชื่อว่าองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมควรถูกถ่ายทอดข้ามพรมแดนภาษาเพราะวัฒนธรรมไม่ใช่สมบัติของชาติใดชาติหนึ่งแต่เป็นสมบัติร่วมของมนุษยชาติ การแปลจึงเป็นมากกว่ากระบวนการทางภาษาแต่เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ดังที่ Venuti (2018) กล่าวว่า การแปลสามารถทำหน้าที่เชื่อมโยงโลก และดังที่ Bassnett (2014) ชี้ว่า การแปลคือสะพานที่ทำให้เราข้ามจากโลกหนึ่งไปสู่อีกโลกหนึ่งเพื่อเรียนรู้ เข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน หนังสือเล่มนี้จึงไม่ได้เป็นเพียงการบันทึกประวัติศาสตร์หรือเทคนิคการแสดง แต่เป็นการเปิดเผยระบบความเชื่อที่ซับซ้อนซึ่งเป็นรากฐานของโนรา ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ผีแข่ง ผีชิน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และพลังของอาวุธในพิธีกรรม ทั้งหมดนี้ผสมผสานกันอย่างแนบแน่นกับวิถีชีวิตของผู้คนในภาคใต้ของประเทศไทย เป็นภาพสะท้อนของความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะ จิตวิญญาณ และอัตลักษณ์ของชุมชนที่ยังคงดำรงอยู่ท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนไป การแปลนี้ยังมีเป้าหมายเพื่อสร้างฐานข้อมูลความรู้ทางวัฒนธรรมที่เข้าถึงได้ในระดับสากล สนับสนุนการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเปิดพื้นที่ให้กับนักวิชาการและนักศึกษาทั้งไทยและต่างชาติได้ศึกษาโนราในเชิงลึกโดยเฉพาะในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และการเจรจาระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

ผู้แปลเห็นว่าการแปลหนังสือเล่มนี้จะเป็นการร่วมอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไทยในรูปแบบที่ยังมีชีวิต เป็นการส่งต่อเสียงของครูโนรา ศิลปิน และชุมชนผู้สืบสานศิลปะนี้ให้ดังก้องไปไกลกว่าขอบเขตของภาษาและดินแดน หนังสือเล่มนี้ในฉบับภาษาอังกฤษจะเป็นสะพานเชื่อมวัฒนธรรมที่จะช่วยให้ผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติได้เห็น ได้เข้าใจ และได้สัมผัสถึงพลังของศิลปะพื้นบ้านไทยที่งดงามและยังคงเปล่งประกายอยู่ในโลกยุคใหม่

2. การเลือกต้นฉบับหนังสือ “โนรา จังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม”

หนังสือ “โนราจังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม” ของสันติชัย แย้มใหม่ เป็นผลงานทางวิชาการที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในการศึกษาศิลปะการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ของไทย และมีคุณค่าแก่การแปลเพื่อเผยแพร่ในระดับสากล เพื่อเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการและนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของไทยสู่วงวิชาการนานาชาติ

หนังสือ “โนราจังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม” มีคุณค่าทางวิชาการด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรมและศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่โดดเด่นเนื่องจากโนราเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 1,000 ปี ตามหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏ (สันติชัย แย้มใหม่, 2556) และยังคงมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของผู้คนในภาคใต้ของไทย จนถึงปัจจุบัน เนื้อหาของหนังสือครอบคลุมทั้งนิยาม ประวัติความเป็นมา ตำนาน พิธีกรรมความเชื่อ และการปรับตัวของโนราในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาโนราไม่เพียงแต่เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับระบบความเชื่อที่ซับซ้อนซึ่งผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิม พราหมณ์-ฮินดู พุทธศาสนา และในบางพื้นที่ยังได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลามอีกด้วย

หนังสือมีเนื้อหาที่มีคุณค่าทางวิชาการและสมควรได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษเพื่อเผยแพร่ในระดับสากล โดยผู้แปลพิจารณาถึงประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาในหนังสือนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับโนราในบริบทเฉพาะของจังหวัดตรังซึ่งมีลักษณะเฉพาะ และอาจแตกต่างจากโนราในพื้นที่อื่น ๆ ของภาคใต้ การศึกษาความหลากหลายของโนราในแต่ละท้องถิ่น มีคุณค่าทางวิชาการในการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ
2. หนังสือให้รายละเอียดเกี่ยวกับพิธีกรรมโนราโรงครูซึ่งเป็นพิธีกรรมที่มีความซับซ้อนและมีความสำคัญสูงสุดของการแสดงโนรา เนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติพิธีกรรมการเชื้อเชิญครูหมอโนรา การประทับทรงและพิธีกรรมการสถาปนาบุคคลให้เป็นศิลปินโนรา ล้วนเป็นองค์ความรู้สำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทย
3. หนังสือบันทึกประวัติศาสตร์และบอกเล่าประสบการณ์ของศิลปินพื้นบ้านที่มีบทบาทสำคัญในการสืบทอดศิลปะการแสดงโนราในจังหวัดตรัง เช่น โนราศรีจันทร์ (นายจันทร์ ทดแทน) ซึ่งมีคุณค่าในการศึกษาด้านคติชนวิทยา (folklore studies) และการบันทึกมุขปาฐะ (oral tradition)
4. หนังสือวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของโนราในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของวัฒนธรรมพื้นบ้านในยุคปัจจุบัน ประเด็นเรื่องการปรับตัวและการต่อรองทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและพิธีกรรม รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงให้เข้ากับรสนิยมของผู้ชมในยุคปัจจุบัน เป็นประเด็นที่มีความสำคัญในการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในระดับโลก (นพพร ประชากุล, 2550)
5. หนังสือให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนโนราเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ของมนุษยชาติ โดยนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการขึ้นทะเบียนและแนวทางการ

อนุรักษสืบสานโนราอย่างยั่งยืนซึ่งมีความสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไทยในระดับสากล (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2564)

การแปลหนังสือ "โนรา จังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม" มีความสำคัญในเชิงวิชาการหลายประการ ทั้งในแง่ของการบันทึกและเผยแพร่ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านไทย การศึกษาระบบความเชื่อและพิธีกรรมที่ซับซ้อน การนำเสนอการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของวัฒนธรรมพื้นบ้านในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนการให้ข้อมูลการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ การแปลเนื้อหาเหล่านี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการและทำให้นักวิชาการนานาชาติสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. กลวิธีการแปลที่ใช้ในการแปลหนังสือ

การแปลผลงานทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษเป็นภารกิจที่ทำหายอย่างมากเนื่องจากผู้แปลต้องเผชิญกับความซับซ้อนในหลายมิติ ทั้งในด้านความแตกต่างของโครงสร้างภาษา ระบบความเชื่อ และบริบททางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีรากฐานทางจิตวิญญาณที่ลึกซึ้งอย่างโนรา ซึ่งแฝงไปด้วยพิธีกรรม ความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมมายาวนาน หนังสือ "โนรา จังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม" นำเสนอเนื้อหาในสองรูปแบบการเขียนที่แตกต่างกัน ได้แก่ บทร้อยแก้ว ที่ใช้อธิบายข้อมูลทางวิชาการและพิธีกรรม และบทร้อยกรอง ที่เป็นบทกลอนในการแสดงโนรา ความแตกต่างของรูปแบบการเขียนทั้งสองนี้ทำให้ผู้แปลต้องปรับเปลี่ยนกลวิธีการแปลให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละส่วนโดยคำนึงถึงทั้งความแม่นยำของเนื้อหา การรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรม และความเข้าใจของผู้อ่านเป็นสำคัญ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดทั้งความถูกต้องทางวิชาการและความงดงามทางศิลปะไปสู่ผู้อ่านภาษาอังกฤษได้อย่างครบถ้วน

การแปลบทร้อยแก้ว

การแปลเอกสารทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องอาศัยทักษะหลากหลาย จากการวิเคราะห์งานแปล "โนรา จังหวัดตรัง: ความเชื่อและพิธีกรรม" ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลที่หลากหลายเพื่อถ่ายทอดความหมายและคุณค่าทางวัฒนธรรมจากภาษาต้นทางสู่ภาษาปลายทางให้ได้ครบถ้วน โดยสามารถจำแนกกลวิธีได้ดังนี้

1. การแปลแบบตรงตัว (Literal Translation)

การแปลแบบตรงตัวเป็นกลวิธีที่ผู้แปลใช้เมื่อต้องการรักษาความแม่นยำและความถูกต้องของข้อมูลในระดับสูงสุด ตามแนวคิดของ Newmark (1988) ที่ผู้แปลได้ศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้ การแปลแบบตรงตัวไม่ได้หมายถึงการแปลคำต่อคำอย่างไ้ไร้การขยาดแต่เป็นการรักษาความหมายและโครงสร้างของต้นฉบับให้มากที่สุดโดยที่ผลลัพธ์ยังคงมีความเป็นธรรมชาติในภาษาปลายทาง หลักการสำคัญที่ผู้แปลยึดถือปฏิบัติคือ การประเมินอย่างระมัดระวังว่า

เมื่อให้ใคร่ครวญการใช้การแปลแบบตรงตัว การตัดสินใจนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหา จุดประสงค์ของการแปล และความคาดหวังของผู้อ่าน ในงานแปลเอกสารเชิงวิชาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมโนรา ผู้แปลพบว่าการแปลแบบตรงตัวมีความเหมาะสมเป็นพิเศษในบางบริบทโดยเฉพาะเมื่อต้องการรักษาความถูกต้องของข้อมูลและสร้างมาตรฐานที่สอดคล้องกันตลอดทั้งเอกสาร

การวิเคราะห์การแปลจากตัวอย่างในหนังสือ

1) การแปลการอ้างอิงทางวิชาการ

ตัวอย่างจากบทที่ 1:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 2): (ส.พลายน้อย, 2544)

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 2): (Playnoi, 2001)

ในการแปลการอ้างอิง "(ส.พลายน้อย, 2544)" เป็น "(Playnoi, 2001)" ผู้แปลได้ใช้หลักการของการแปลแบบตรงตัวอย่างมีระบบ การตัดสินใจนี้มาจากการวิเคราะห์ว่าการอ้างอิงทางวิชาการต้องการความสอดคล้องและความแม่นยำสูง ผู้แปลจึงรักษารูปแบบของการอ้างอิงไว้เหมือนเดิม โดยมีการปรับเปลี่ยนเพียงระบบปฏิทินจาก พ.ศ. เป็น ค.ศ. เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ผู้แปลไม่ได้แปลอย่างไร้วิจารณ์แต่ได้ปรับระบบการอ้างอิงให้เหมาะสมกับบรรทัดฐานของวงวิชาการระหว่างประเทศ ขณะเดียวกันก็รักษาข้อมูลสำคัญทั้งหมดไว้ครบถ้วน การปรับเปลี่ยนปี พ.ศ. เป็น ค.ศ. เป็นการแปลงข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและใช้ประโยชน์จากการอ้างอิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การแปลหัวข้อและชื่อเรื่อง

ตัวอย่างจากบทที่ 2:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 46): ความสำคัญของพิธีกรรมโนราโรงครู

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 29): Importance of Nora Rong Khru rituals

ตัวอย่างจากบทที่ 2:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 47): ประเภทของพิธีกรรมโนราโรงครู

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 29): Types of Nora Rong Khru Rituals

ในการแปลหัวข้อ "ความสำคัญของพิธีกรรมโนราโรงครู" เป็น "Importance of Nora Rong Khru rituals" ผู้แปลได้ประยุกต์ใช้การแปลแบบตรงตัวในลักษณะที่รักษาโครงสร้างทางความหมายไว้อย่างสมบูรณ์ "ความสำคัญ" ได้รับการแปลเป็น "Importance" ซึ่งเป็นการแปลตรงตัวที่รักษาความหมายหลักไว้ได้อย่างครบถ้วน คำว่า "ของ" ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำบุพบทแสดงความเป็นเจ้าของหรือความสัมพันธ์ได้รับการแปลเป็น "of" ซึ่งมีหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เทียบเคียงได้ในภาษาอังกฤษ ส่วน "พิธีกรรม" ได้รับการแปลเป็น "rituals" ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงและเหมาะสมในบริบททางวิชาการ สำหรับ "โนราโรงครู" ผู้แปลตัดสินใจใช้การทับศัพท์เป็น "Nora Rong Khru" ซึ่งแม้จะไม่ใช้การแปลตรงตัวแต่เป็นการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของคำศัพท์เฉพาะทางวัฒนธรรม การแปลนี้รักษาโครงสร้าง

หลักของหัวข้อไว้ ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงเฉพาะทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถแปลได้อย่างตรงตัว เช่นเดียวกันกับการแปล "ประเภทของพิธีกรรมโนราโรงครู" เป็น "Types of Nora Rong Khru Rituals" ที่ใช้หลักการเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ

สรุป

การแปลแบบตรงตัวเป็นกลวิธีที่มีคุณค่าและความสำคัญในงานแปลเชิงวิชาการ โดยเฉพาะเมื่อใช้ในบริบทที่เหมาะสม จากประสบการณ์การแปลหนังสือเล่มนี้ ผู้แปลพบว่าการแปลแบบตรงตัวมีข้อดีหลายข้อที่สำคัญต่องานแปลเชิงวิชาการ ข้อดีแรกคือความแม่นยำและความถูกต้อง เมื่อใช้การแปลแบบตรงตัวในบริบทที่เหมาะสม ผู้อ่านสามารถมั่นใจได้ว่าจะได้รับข้อมูลที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด สิ่งนี้มีความสำคัญในเอกสารทางวิชาการที่ความผิดพลาดเล็กน้อยอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดที่สำคัญ ข้อดีที่สองคือ ความเป็นระบบและความสม่ำเสมอ การใช้การแปลแบบตรงตัวช่วยสร้างรูปแบบที่ผู้อ่านสามารถติดตามได้โดยเฉพาะในกรณีของหัวข้อและโครงสร้างที่คล้ายกัน ความสม่ำเสมอช่วยให้ผู้อ่านอ่านเอกสารได้ง่ายขึ้นและมีความเชื่อมั่นในความน่าเชื่อถือของงานแปล ข้อดีที่สามคือประสิทธิภาพในการทำงาน การแปลแบบตรงตัวใช้เวลาน้อยกว่าการแปลที่ต้องใช้การตีความหรือการปรับเปลี่ยนที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นข้อดีสำหรับงานแปลที่มีข้อจำกัดด้านเวลาหรือมีปริมาณงานมาก โดยเฉพาะเมื่อต้องรักษาคุณภาพในระดับสูง

อย่างไรก็ตาม ในการแปลหนังสือเล่มนี้การแปลแบบตรงตัวไม่ได้เป็นกลวิธีการแปลเดียวที่ใช้ แต่เป็นส่วนหนึ่งของระบบกลวิธีการแปลที่ผู้แปลใช้จัดการกับความซับซ้อนของการแปลข้ามวัฒนธรรม

2. การทับศัพท์ (Transliteration)

การทับศัพท์เป็นกลวิธีการแปลที่นำคำจากภาษาต้นฉบับมาใช้ในภาษาปลายทางโดยการถอดเสียงตามระบบการออกเสียงของภาษาปลายทาง โดยไม่แปลความหมาย กลวิธีนี้มีความสำคัญเป็นพิเศษในการแปลข้ามวัฒนธรรมเนื่องจากช่วยรักษาเอกลักษณ์และความเป็นต้นตอของวัฒนธรรมต้นฉบับตามที่ Newmark (1988) ได้อธิบายไว้ การทับศัพท์เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับการจัดการกับ "คำศัพท์เฉพาะทางวัฒนธรรม" (culture-specific items) ที่ไม่มีคำเทียบเคียงในภาษาปลายทาง เช่นเดียวกับที่ Venuti (2018) เสนอแนวคิดเรื่องการแปลแบบรักษาลักษณะความเป็นต่างชาติ (foreignization) ซึ่งมุ่งเน้นการคงความแปลกใหม่และความแตกต่างทางวัฒนธรรมไว้ในงานแปลเพื่อให้ผู้อ่านได้สัมผัสกับวัฒนธรรมอื่นอย่างแท้จริง ซึ่งกลยุทธ์นี้สอดคล้องกับ Berman (2021) ที่กล่าวว่า การแปลไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความหมาย แต่การแปลต้องเคารพรูปแบบเดิม (form) เพื่อรักษาความเป็นต่างชาติของต้นฉบับ

การวิเคราะห์การแปลจากตัวอย่างในหนังสือ

1) ชื่อบุคคลและตัวละคร

การทับศัพท์ชื่อบุคคลและตัวละครเป็นการรักษาความเป็นไทยในระดับที่ลึกซึ้งที่สุดเนื่องจากชื่อไม่ใช่เพียงป้ายชื่อเท่านั้นแต่ยังสะท้อนความเชื่อ ค่านิยม และภูมิหลังทางสังคมของเจ้าของชื่อ

ตัวอย่างจากบทที่ 1:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 24): นางนวลทองสำลีศรีมาลา

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 14): Nang Nuan Thong Samlee Sri Mala

ตัวอย่างจากบทที่ 3:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 114): พ่อศรีศรัทธา นางนวลทองสำลี แม่ศรีมาลา พ่อเทพสิงห์

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 73): Pho Sri Sattha, Nang Nual Thong Samlee, Mae Sri Mala, Pho
Thep Singhon

ในการทับศัพท์ชื่อบุคคลและตัวละคร เช่น "นางนวลทองสำลีศรีมาลา" เป็น "Nang Nuan Thong Samlee Sri Mala" ผู้แปลต้องเจอกับความท้าทายหลายอย่าง ความท้าทายแรกคือการจัดการกับความยาวและความซับซ้อนของชื่อในวัฒนธรรมไทยชื่อที่ยาวและมีย่อประกอบหลายส่วนมักสื่อถึงความเป็นเกียรติ สถานะทางสังคม หรือคุณลักษณะเฉพาะ การรักษาความยาวและความซับซ้อนนี้ไว้ช่วยสื่อสารลักษณะเหล่านี้ให้ผู้อ่านได้รับรู้ การทับศัพท์ "นาง" เป็น "Nang" ก็เป็นการตัดสินใจที่สำคัญ ผู้แปลสามารถเลือกแปลเป็น "Lady" หรือ "Mrs." แต่การใช้ "Nang" ช่วยรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของคำเรียกขานในวัฒนธรรมไทยในสมัยโบราณ "นาง" ในบริบทของวรรณกรรมไทยมีความหมายที่กว้างกว่าคำเรียกขานทั่วไป มีย่อของความเป็นหญิงที่มีเกียรติและสถานะ การทับศัพท์จึงช่วยรักษาความหมายเชิงวัฒนธรรมนี้ไว้ เช่นเดียวกันกับ "พ่อศรีศรัทธา" ที่ถูกทับศัพท์เป็น "Pho Sri Sattha" การใช้ "Pho" แทนการแปลเป็น "Father" หรือ "Mr." ช่วยรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของคำเรียกขานที่มีความหมายเฉพาะในวัฒนธรรมไทย "พ่อ" ในบริบทนี้ไม่ได้หมายถึงความสัมพันธ์ทางครอบครัว แต่เป็นคำเรียกขานที่แสดงความเคารพต่อผู้ชายที่มีอายุหรือสถานะ

2) ชื่อสถานที่และภูมิศาสตร์

การทับศัพท์ชื่อสถานที่ช่วยรักษาความเชื่อมโยงกับภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามเส้นทางและสถานที่ในโลกแห่งความเป็นจริงได้

ตัวอย่างจากบทที่ 1:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 25): เกาะสีชัง

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 14): Koh Si Chang

ตัวอย่างจากบทที่ 3:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 123): เขาพับผ้า

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 79): Phab Pha mountain

การทับศัพท์ชื่อสถานที่ เช่น "เกาะสีชัง" เป็น "Koh Si Chang" และ "เขาพับผ้า" เป็น "Phab Pha mountain" เป็นกลยุทธ์ที่แตกต่างตามบริบท สำหรับ "เกาะสีชัง" ผู้แปลใช้การทับศัพท์แบบเต็มเนื่องจากเป็นชื่อเกาะที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก การรักษา "Koh" ไว้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเป็นเกาะ ขณะเดียวกันก็รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชื่อไว้ในกรณีของ "เขาพับผ้า" การทับศัพท์เป็น "Phab Pha mountain" เป็นการผสมผสานระหว่างการทับศัพท์และการ

แปล ผู้แปลเลือกทับศัพท์ชื่อเฉพาะ "พับผ้า" แต่เพิ่มคำ "mountain" เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจลักษณะทางภูมิศาสตร์ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการรักษาเอกลักษณ์และการให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้อ่าน

3) ชื่อการแสดงและศิลปวัฒนธรรม

การทับศัพท์ชื่อศิลปะการแสดงเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถแปลความหมายได้อย่างครบถ้วน

ตัวอย่างจากบทที่ 1:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 1): โนรา

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 1): Nora

ตัวอย่างจากบทที่ 3:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 105): โนราโรงครู

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 79): Nora Rong Khru

การทับศัพท์ "โนรา" เป็น "Nora" เป็นการตัดสินใจที่มีผลกระทบสูงต่อการรับรู้ของผู้อ่าน เพราะ "โนรา" เป็นชื่อของศิลปะการแสดงที่เฉพาะเจาะจงและไม่มีสิ่งที่เทียบเคียงได้ในวัฒนธรรมตะวันตก การแปลเป็น "Southern Thai folk dance-drama" หรือคำอธิบายที่คล้ายกันจะทำให้สูญเสียความเป็นเอกลักษณ์และอาจสร้างความเข้าใจผิดว่าเป็นศิลปะแบบเดียวกับที่มีในวัฒนธรรมอื่น การทับศัพท์ "โนราโรงครู" เป็น "Nora Rong Khru" เพื่อแสดงให้เห็นถึงการขยายหลักการเดียวกันไปยังชื่อเฉพาะที่ซับซ้อนกว่า "โรงครู" เป็นแนวคิดที่เฉพาะเจาะจงในบริบทของการแสดงไทย หมายถึงการแสดงหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคารพครู การทับศัพท์ช่วยรักษาความเป็นหน่วยเดียวของแนวคิดนี้ไว้

4) คำเฉพาะทางศาสนาและวัฒนธรรม

การทับศัพท์คำเฉพาะทางศาสนาและวัฒนธรรมช่วยรักษาความศักดิ์สิทธิ์และความลึกซึ้งทางจิตวิญญาณ

ตัวอย่างจากบทที่ 3:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 123): ทวดหลักเขต

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 80): Thuat Lak Khet

การทับศัพท์ "ทวดหลักเขต" เป็น "Thuat Lak Khet" เป็นการจัดการกับแนวคิดทางศาสนาและความเชื่อที่ซับซ้อน "ทวดหลักเขต" เป็นแนวคิดเฉพาะในความเชื่อพื้นบ้านไทยที่รวมเอาองค์ประกอบของความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ การปกป้องอาณาเขต และพิธีกรรมทางศาสนา การพยายามแปลหรืออธิบายด้วยคำอื่นอาจทำให้เกิดการลดทอนหรือการบิดเบือนความหมาย การทับศัพท์ในกรณีนี้ช่วยรักษาความสมบูรณ์ของแนวคิดไว้ ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้มีการอธิบายเพิ่มเติมในเนื้อหาหรือเชิงอรรถซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายและความสำคัญได้อย่างลึกซึ้งกว่าการแปลแบบย่อ ๆ

ผู้แปลมองว่าการใช้การทับศัพท์อย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งเอกสารสร้างประสบการณ์การอ่านที่เป็นเอกลักษณ์ ผู้อ่านจะรู้สึกเหมือนได้เข้าไปสู่โลกของวัฒนธรรมไทยโดยตรงแทนที่จะอ่านเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยผ่านมุมมองของวัฒนธรรมตะวันตก การสะสมของคำทับศัพท์สร้างบรรยากาศและความรู้สึกของความเป็นไทยที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม

ผู้แปลก็ตระหนักว่าการทับศัพท์อาจสร้างอุปสรรคสำหรับผู้อ่านบางกลุ่ม คำทับศัพท์อาจยากต่อการออกเสียงหรือการจำและอาจทำให้ผู้อ่านรู้สึกท้อแท้ ผู้แปลจึงต้องใช้การทับศัพท์อย่างมีดุลยพินิจ และมักจะต้องสนับสนุนด้วยการอธิบายหรือบริบทเพิ่มเติม ในการแปลหนังสือเล่มนี้ผู้แปลรักษาความสม่ำเสมอโดยการทับศัพท์คำเดียวกันด้วยวิธีเดียวกันตลอดทั้งเอกสารเพื่อสร้างความคุ้นเคยและความเชื่อมั่นให้กับผู้อ่าน และผู้แปลพิจารณาความสำคัญทางวัฒนธรรมคำที่มีความสำคัญสูงต่อการเข้าใจวัฒนธรรมควรได้รับการทับศัพท์ในกรณีที่คำที่มีความสำคัญน้อยกว่าอาจใช้การแปลหรือการอธิบาย

สรุป

การทับศัพท์นั้นมีความสำคัญเป็นพิเศษในการแปลเอกสารข้ามวัฒนธรรมเนื่องจากช่วยเชื่อมระหว่างสองวัฒนธรรมโดยไม่ทำลายความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมต้นฉบับ การทับศัพท์เป็นวิธีนำเสนอวัฒนธรรมอื่นในแง่มุมที่เป็นบวกโดยเชิญชวนให้ผู้อ่านเข้ามาเรียนรู้และเข้าใจแทนการทำให้วัฒนธรรมนั้นดูคล้ายกับวัฒนธรรมของตนเอง ในโลกที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การทับศัพท์ช่วยส่งเสริมความเข้าใจและความเคารพระหว่างวัฒนธรรม การรักษาคำเฉพาะ แนวคิดเฉพาะ และคำศัพท์เฉพาะไว้ในรูปแบบดั้งเดิมช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความซับซ้อนและความงดงามของวัฒนธรรมอื่น การทับศัพท์เป็นเครื่องมือที่มีพลังในการแปลข้ามวัฒนธรรม สามารถสร้างประสบการณ์การอ่านที่อุดมไปด้วยความหมายและความเป็นเอกลักษณ์ ในการแปลหนังสือเกี่ยวกับโนราห์ การทับศัพท์ได้ช่วยรักษาความเป็นไทยไว้ในงานแปล ทำให้ผู้อ่านได้สัมผัสกับความงดงามและความซับซ้อนของวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง การทับศัพท์จึงไม่ได้เป็นเพียงเทคนิคการแปล แต่เป็นการตัดสินใจเชิงปรัชญาเกี่ยวกับวิธีการนำเสนอและเคารพวัฒนธรรมอื่นในงานแปล

3. การเทียบเคียงวัฒนธรรม (Cultural Equivalence)

การเทียบเคียงวัฒนธรรมเป็นกลวิธีการแปลที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความเข้าใจลึกซึ้งในทั้งสองวัฒนธรรม ตามแนวคิดของ Newmark (1988) การเทียบเคียงวัฒนธรรมคือการแทนที่องค์ประกอบทางวัฒนธรรมในข้อความต้นฉบับด้วยองค์ประกอบที่มีผลกระทบคล้ายคลึงกันในวัฒนธรรมของผู้อ่าน ขณะที่ Baker (2018) เสนอว่าการเทียบเคียงนี้ไม่ใช่การหาความเหมือนที่สมบูรณ์แบบ แต่เป็นการหาจุดร่วมที่สามารถสื่อสารความหมายและความรู้สึกได้ใกล้เคียงกัน หลักการสำคัญของการเทียบเคียงวัฒนธรรมคือการคำนึงถึงผลกระทบทางวัฒนธรรมมากกว่าการแปลตามตัวอักษร กลวิธีการแปลนี้มุ่งเน้นให้ผู้อ่านปลายทางได้รับประสบการณ์และความเข้าใจที่ใกล้เคียงกับผู้อ่านในวัฒนธรรมต้นฉบับ

การวิเคราะห์การแปลจากตัวอย่างในหนังสือ

1) การเทียบเคียงแนวคิดทางศาสนา

การเทียบเคียงแนวคิดทางศาสนาเป็นหนึ่งในความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในการแปลข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากแนวคิดทางศาสนามักมีความซับซ้อนและเฉพาะเจาะจงสูง

ตัวอย่างจากบทที่ 1:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 3): โนราเป็นการรำเพื่อบูชาเทพเจ้าคือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหมในศาสนาพราหมณ์

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 2): Nora is a traditional dance performed to honor the gods Shiva, Vishnu, and Brahma in Brahmanism.

ในการแปล "โนราเป็นการรำเพื่อบูชาเทพเจ้าคือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหมในศาสนาพราหมณ์" เป็น "Nora is a traditional dance performed to honor the gods Shiva, Vishnu, and Brahma in Brahmanism" ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการเทียบเคียง จากอาศัยความเข้าใจว่าผู้อ่านภาษาอังกฤษส่วนใหญ่คุ้นเคยกับชื่อเทพเจ้าเหล่านี้ในรูปแบบภาษาสันสกฤตมากกว่าการทับศัพท์จากภาษาไทย การแปล "พระอิศวร" เป็น "Shiva" แม้ว่า "พระอิศวร" จะเป็นการเรียกขานแบบไทยที่มีความเคารพและความเป็นทางการ แต่ "Shiva" เป็นชื่อที่ผู้อ่านสากลรู้จักและเข้าใจ การใช้ชื่อนี้ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงกับความรู้ที่มีอยู่เกี่ยวกับเทพเจ้าองค์นี้และเข้าใจบทบาทและความสำคัญในบริบทของการแสดงโนรา เช่นเดียวกันกับ "พระนารายณ์" และ "พระพรหม" ที่ผู้แปลแปลเป็น "Vishnu" และ "Brahma" การแปลแบบนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย แต่ยังช่วยให้เข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างโนราและระบบความเชื่อที่กว้างขวางกว่า ซึ่งอาจไม่ชัดเจนหากใช้การทับศัพท์ คำว่า "ศาสนาพราหมณ์" ก็ถ่ายทอดเป็น "Brahmanism" ซึ่งคำนี้เป็นการใช้การเทียบเคียงที่ต้องใช้ความระมัดระวัง เพราะคำว่า "Brahmanism" ในภาษาอังกฤษมีความหมายเฉพาะเจาะจงและอาจแตกต่างจากความเข้าใจของ "ศาสนาพราหมณ์" ในบริบทไทย อย่างไรก็ตาม การเลือกคำนี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเป็นระบบความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับธรรมเนียมปฏิบัติของชนชั้นพราหมณ์

ตัวอย่างจากบทที่ 4:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 155): วันพระหรือวันธรรมะสวณะ

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 98): Buddhist holy days

การแปล "วันพระหรือวันธรรมะสวณะ" เป็น "Buddhist holy days" เป็นการใช้การเทียบเคียงวัฒนธรรมในระดับที่ซับซ้อนเพราะผู้แปลต้องจัดการแนวคิดที่มีความเฉพาะเจาะจงในพุทธศาสนาไทยและหาวิธีสื่อสารให้ผู้อ่านที่อาจมีพื้นฐานทางศาสนาที่แตกต่างกันเข้าใจ การใช้ "Buddhist holy days" เป็นการเทียบเคียงที่กว้างและปลอดภัย ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเป็นวันที่มีความสำคัญทางศาสนา

2) การเทียบเคียงสถานะทางสังคม

การเทียบเคียงสถานะทางสังคมเป็นความท้าทายสำคัญเนื่องจากโครงสร้างทางสังคมแต่ละวัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน

ตัวอย่างจากบทที่ 1:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 29): สถานะทางสังคมของโนราใหญ่ จัดว่าเป็น "ผู้นำที่ไม่เป็นทางการของชุมชน"

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 17): The social status of a chief Nora is regarded as an
"informal leader of the community."

จากแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะในสังคมไทย การแปล "โนราใหญ่" เป็น "chief Nora" เป็นการเทียบเคียงที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจลำดับชั้นและความสำคัญทางสังคม คำว่า "Chief" ในภาษาอังกฤษสื่อถึงผู้นำที่มีอำนาจและความรับผิดชอบซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของ "โนราใหญ่" ในชุมชน การรักษาวลี "ผู้นำที่ไม่เป็นทางการของชุมชน" เป็น "informal leader of the community" ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความซับซ้อนของบทบาทนี้ แนวคิดของ "informal leader" เป็นที่เข้าใจในวัฒนธรรมตะวันตก หมายถึงผู้มีอิทธิพลและความเคารพจากชุมชนแต่ไม่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลหรือสถาบันอื่น

3) การเทียบเคียงหน่วยวัด: การรักษาสัดส่วนและความหมาย

การเทียบเคียงหน่วยวัดเป็นกรณีที่ดีเหมือนจะง่ายแต่จริง ๆ แล้วมีความซับซ้อนในเรื่องของบริบททางวัฒนธรรม

ตัวอย่างจากบทที่ 2:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 62): เขตเมืองอุดรพิญจากว้างถึงห้าร้อยพันวา

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 38): a city called Udon Binja, which stretched five hundred
thousand fathoms in width.

การแปล "เขตเมืองอุดรพิญจากว้างถึงห้าร้อยพันวา" เป็น "a city called Udon Binja, which stretched five hundred thousand fathoms in area" เป็นความท้าทายในการจัดการกับหน่วยวัดที่เฉพาะเจาะจง ผู้แปลตัดสินใจระหว่างการแปลงเป็นหน่วยวัดสากล การทับศัพท์ หรือการหาหน่วยวัดที่เทียบเคียงได้ ผู้แปลตัดสินใจแปล "วา" เป็น "fathoms" เพราะ "fathom" เป็นหน่วยวัดแบบดั้งเดิมที่ใช้วัดความลึกหรือความยาวโดยเฉพาะในบริบททางทะเล มีค่าเท่ากับประมาณ 6 ฟุตหรือใกล้เคียงกับ "วา" ที่มีค่าประมาณ 2 เมตร การใช้ "fathoms" แทนการแปลงเป็น "meters" หรือ "yards" จะช่วยรักษาความรู้สึกของการวัดแบบดั้งเดิมและเหมาะสมกับบริบทของวรรณกรรมไทย และยังช่วยรักษาความรู้สึกของความยิ่งใหญ่และความเป็นนิทานที่อยู่ต้นฉบับ "Five hundred thousand fathoms" ฟังดูยิ่งใหญ่และน่าประทับใจ เหมาะสมกับลักษณะของวรรณกรรมที่มีการพรรณนาถึงเมืองนิทาน

สรุป

การใช้การเทียบเคียงวัฒนธรรมมีข้อดีหลายอย่าง อย่างแรก ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเนื่องจากสามารถเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่แล้ว การที่ผู้อ่านเข้าใจว่า "Shiva" เป็นใครจะช่วยให้พวกเขาเข้าใจบทบาทและความสำคัญของการบูชาในโนราได้ดีขึ้น อย่างที่สอง การเทียบเคียงช่วยสร้างสะพานเชื่อมระหว่างสองวัฒนธรรม ผู้อ่านจะเริ่มเห็นความคล้ายคลึงและจุดเชื่อมต่อระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมที่พวกเขาคุ้นเคย สิ่งนี้ช่วยลดความรู้สึกแปลกแยกและเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้เพิ่มเติม อย่างที่สาม การเทียบเคียงที่เหมาะสมช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่กว้างขวางขึ้น เมื่อเข้าใจว่า "โนราใหญ่" เป็น

"informal leader" ผู้อ่านจะเข้าใจโครงสร้างทางสังคมและความสำคัญของศิลปะการแสดงในชุมชนไทยได้ดีขึ้น ดังนั้น การเทียบเคียงวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือที่มีค่าในการแปลข้ามวัฒนธรรมเพราะสามารถสร้างความเข้าใจระหว่าง วัฒนธรรมและทำให้นึกหาเข้าถึงผู้อ่านได้ดีขึ้น

4. การปรับโครงสร้างภาษา/การเปลี่ยนชนิดคำ (Transposition)

การปรับโครงสร้างภาษาเป็นกลวิธีที่ต้องอาศัยความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมชาติของทั้งภาษาต้นฉบับและ ภาษาปลายทาง ในการแปลหนังสือเกี่ยวกับโนราเล่มนี้ ผู้แปลได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Vinay and Darbelnet (2000) โดยตระหนักว่าการปรับโครงสร้างไม่ได้เป็นเพียงการจัดการกับปัญหาไวยากรณ์แต่เป็นการสร้างสรรค์วิธีการ สื่อสารที่เป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพในภาษาปลายทาง หลักการสำคัญที่ผู้แปลใช้ในการตัดสินใจปรับโครงสร้าง คือ การเข้าใจว่าภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีแบบแผนในการจัดระเบียบข้อมูลและการแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง แนวคิดที่แตกต่างกัน การยึดติดกับโครงสร้างของภาษาไทยอาจจะทำให้งานแปลออกมาดูไม่เป็นธรรมชาติ หรือถ้า ปรับเปลี่ยนมากเกินไปก็อาจทำให้สูญเสียลีลาหรือความหมายเชิงลึกของต้นฉบับ การปรับโครงสร้างต้องมีเป้าหมายที่ ชัดเจนคือการทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยไม่เปลี่ยนแปลงความหมายหลักหรือเจตนาของผู้เขียน

การวิเคราะห์การแปลจากตัวอย่างในหนังสือ

1) การปรับเปลี่ยนตำแหน่งของคำขยายและโครงสร้างประโยค

การปรับเปลี่ยนตำแหน่งของคำขยายเป็นการปรับโครงสร้างที่พบได้บ่อยในการแปลระหว่างภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษเนื่องจากทั้งสองภาษามีรูปแบบการวางคำขยายที่ต่างกัน

ตัวอย่างจากบทที่ 1:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 23): ฝ่ายนายไชยากระทาเมื่อรู้ความว่าจะต้องราชทัณฑ์จึงไหวตัวทันเลยหนีไปเสีย

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 14): Mr. Chai Chay Kratha, realizing he was about to face punishment, quickly escaped.

ในต้นฉบับภาษาไทย โครงสร้างเป็นไปตามรูปแบบ [ประธาน] + [เหตุการณ์แทรก] + [กริยาหลัก]

"ฝ่ายนายไชยากระทา" (ประธาน)

"เมื่อรู้ความว่าจะต้องราชทัณฑ์" (อนุประโยคแสดงเหตุ)

"จึงไหวตัวทันเลยหนีไปเสีย" (กริยาหลัก)

ในฉบับแปลภาษาอังกฤษ โครงสร้างเป็นไปตามรูปแบบ [ประธาน] + [participle phrase] + [กริยาหลัก]

"Mr. Chai Chay Kratha" (ประธาน)

"realizing he was about to face punishment" (participle phrase)

"quickly escaped" (กริยาหลัก)

ในการแปล "ฝ่ายนายไชยกระหาเมื่อรู้ความว่าจะต้องราชทัณฑ์จึงไหวตัวทันเลยหนีไปเสีย" เป็น "Mr. Chai Chay Kratha, realizing he was about to face punishment, quickly escaped" ผู้แปลใช้การปรับโครงสร้างในหลายระดับเพื่อให้งานแปลมีความชัดเจนและเป็นธรรมชาติในภาษาอังกฤษ การปรับเปลี่ยนที่สำคัญคือการจัดระเบียบข้อมูลใหม่ในต้นฉบับ การกล่าวถึง "ฝ่ายนายไชยกระหา" มาก่อน ตามด้วยสาเหตุ "เมื่อรู้ความว่าจะต้องราชทัณฑ์" และผลลัพธ์ "จึงไหวตัวทันเลยหนีไปเสีย" ในงานแปล ผู้แปลได้จัดระเบียบใหม่โดยเริ่มต้นด้วยตัวละคร ตามด้วยสาเหตุ ในรูปแบบ participial phrase และจบด้วยการกระทำ การใช้ "realizing he was about to face punishment" แทนการแปลตรงตัวว่า "when he knew that he would be punished" ช่วยทำให้ประโยคกระชับและมีความเป็นธรรมชาติมากขึ้น การใช้ participial phrase เป็นรูปแบบที่นิยมในภาษาอังกฤษเพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลและช่วยให้การอ่านลื่นไหล การแปล "ไหวตัวทันเลยหนีไปเสีย" เป็น "quickly escaped" ก็เป็นการปรับโครงสร้างที่สำคัญ เพราะแทนที่จะพยายามรักษาทุกองค์ประกอบของต้นฉบับ ผู้แปลเอาแต่แก่นใจของการกระทำมาใช้ "quickly escaped" ที่สื่อถึงความรวดเร็วและการหลบหนีซึ่งครอบคลุมความหมายของ "ไหวตัวทัน" (ตอบสนองอย่างรวดเร็ว) และ "หนีไปเสีย" (หลบหนีไป)

2) การรวมและแยกประโยคเพื่อประสิทธิภาพการสื่อสาร

การรวมและแยกประโยคเป็นกลวิธีที่ผู้แปลใช้เพื่อปรับให้เหมาะกับบรรทัดฐานการเขียนของภาษาปลายทาง

ตัวอย่างจากบทที่ 2:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 60): การประกอบพิธีกรรมตั้งบ้านตั้งเมืองใช้พื้นที่กลางโรงโนรา โดยโนราใหญ่ นั่งบนสาตคล้า

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 37): The Announcement ritual takes place in the center of the Nora pavilion. The chief Nora sits on Sad Khla (a mat)

การแปล "การประกอบพิธีกรรมตั้งบ้านตั้งเมืองใช้พื้นที่กลางโรงโนรา โดยโนราใหญ่นั่งบนสาตคล้า" เป็นการปรับโครงสร้างในรูปแบบการแยกประโยค ต้นฉบับนำเสนอข้อมูลในประโยคเดียวที่มีข้อมูลหลายชั้น ส่วนงานแปลแยกเป็นสองประโยคคือ "The Announcement ritual takes place in the center of the Nora pavilion. The chief Nora sits on Sad Khla (a mat)" การตัดสินใจแยกประโยคมาจากการวิเคราะห์ว่าข้อมูลในต้นฉบับมีสองประเด็นหลักคือ สถานที่จัดพิธีและตำแหน่งของโนราใหญ่ ในภาษาอังกฤษการนำเสนอข้อมูลสองประเด็นในประโยคเดียวอาจทำให้เกิดความสับสนโดยเฉพาะเมื่อมีการใช้ preposition และ participial phrases หลายตัว ประโยคแรก "The Announcement ritual takes place in the center of the Nora pavilion" ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสถานที่จัดพิธี ประโยคที่สอง "The chief Nora sits on Sad Khla (a mat)" ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดตำแหน่งของบุคคลสำคัญ การแยกนี้ช่วยให้ผู้อ่านสามารถประมวลข้อมูลได้ง่ายขึ้นและสร้างภาพในใจได้ชัดเจนกว่า การแปล "ตั้งบ้านตั้งเมือง" เป็น "Announcement ritual" เป็นการปรับโครงสร้างที่สำคัญเช่นกัน ผู้แปลเลือกใช้ชื่อที่สามารถอธิบายหน้าที่และลักษณะของพิธีกรรมแทนที่จะแปลตรงตัวซึ่งอาจไม่มีความหมายในภาษาอังกฤษ

3) การเปลี่ยนประเภทคำเพื่อความเป็นธรรมชาติ

การแปล "โนราในสมัยก่อนนิยมเล่นเรื่องนี้กันมาก จึงเรียกตัวละครที่เล่นเป็นพรานว่า 'พรานบุญ'" เป็น "It is presumed that the traditional Nora previously included many performances of this story, leading to the character being called 'Pran Boon'" เป็นการปรับโครงสร้างที่ซับซ้อนและมีหลายมิติ การเปลี่ยนจาก "นิยมเล่น" (กริยา) เป็น "included many performances" (คำนาม + คำนาม) เป็นการปรับโครงสร้างที่สำคัญ ในภาษาไทย คำว่า "นิยมเล่น" สื่อถึงความชื่นชอบในการแสดง แต่ในภาษาอังกฤษการใช้ "included many performances" สื่อสารความหมายเดียวกันได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีความเป็นทางการมากกว่า และการใช้ "It is presumed that..." แทนการเริ่มต้นด้วย "โนราในสมัยก่อน" เป็นการปรับโครงสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการเขียนเชิงวิชาการในภาษาอังกฤษ รูปแบบนี้ช่วยแสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่นำเสนอเป็นการอนุมานจากหลักฐานที่มี ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่แน่นอน

ตัวอย่างจากบทที่ 3:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 190): ในปัจจุบันมีการพัฒนาปรับปรุงการรำเป็นแบบหมู่คณะเรียกว่า 'การรำชุด' โดยใช้นางรำจำนวน 5-9 คน ต่อการแสดง 1 ฉาก

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 120): In the present day, the Nora dance has evolved into a group performance known as "Group Dance," which 5-9 dancers perform together in each scene.

การแปล "ในปัจจุบันมีการพัฒนาปรับปรุงการรำเป็นแบบหมู่คณะเรียกว่า 'การรำชุด' โดยใช้นางรำจำนวน 5-9 คน ต่อการแสดง 1 ฉาก" เป็น "In the present day, the Nora dance has evolved into a group performance known as 'Group Dance,' where 5-9 dancers perform together in each scene" เป็นการปรับโครงสร้างเพื่อความชัดเจนและความเป็นธรรมชาติ ซึ่งมีการปรับโครงสร้างดังนี้

การเปลี่ยนโครงสร้างประธาน

ต้นฉบับ: "มีการพัฒนาปรับปรุง" (โครงสร้างไม่มีประธานชัดเจน)

งานแปล: "the Nora dance has evolved" (ประธานชัดเจน + กริยา active voice)

การเปลี่ยนประเภทคำสำคัญ

"การพัฒนาปรับปรุง" (คำนามแสดงการกระทำ) → "has evolved" (กริยาแสดงการเปลี่ยนแปลง)

"การรำ" (คำนาม) → "dance" (คำนามที่ใช้เป็นประธาน)

"โดยใช้" (วิธีการ) → "where" (อนุประโยคคุณศัพท์)

การปรับโครงสร้างข้อมูล

- ต้นฉบับแยกข้อมูลเป็นหลายส่วน

- งานแปลรวมข้อมูลให้เป็นประโยคที่มีความต่อเนื่อง

การเปลี่ยนจาก "มีการพัฒนาปรับปรุง" เป็น "has evolved" เป็นการปรับโครงสร้างที่สำคัญเพราะการใช้ "has evolved" เป็นการใช้ present perfect tense ที่เหมาะสมกับการอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอดีตและมีผลต่อปัจจุบัน นอกจากนี้ "evolved" ยังมีนัยของการพัฒนาอย่างเป็นธรรมชาติและต่อเนื่อง นอกจากนี้ การจัดระเบียบข้อมูลใหม่โดยใช้ "where" clause ก็ช่วยให้รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนนักแสดงมีความเชื่อมโยงที่ชัดเจนกับแนวคิดหลัก และการใช้ "where 5-9 dancers perform together in each scene" ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักแสดงและรูปแบบการแสดงได้ดีกว่าการแปลตรงตัว

สรุป

การใช้การปรับโครงสร้างช่วยให้งานแปลมีความเป็นธรรมชาติและลื่นไหลในภาษาอังกฤษ ผู้อ่านอ่านได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นงานแปลซึ่งช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้นและช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น การจัดระเบียบข้อมูลใหม่และการใช้โครงสร้างที่เหมาะสมกับภาษาอังกฤษช่วยลดภาระในการประมวลผลของผู้อ่านและช่วยรักษาเจตนาและความหมายของต้นฉบับไว้แม้ว่ารูปแบบจะเปลี่ยนไปแต่แก่นใจของข้อมูลและความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่าง ๆ ยังคงถูกถ่ายทอดได้อย่างครบถ้วน การปรับโครงสร้างภาษาเป็นเครื่องมือที่มีพลังในการแปลข้ามวัฒนธรรมเพราะช่วยสร้างงานแปลที่เป็นธรรมชาติ ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

5. การขยายความ (Amplification)

การขยายความเป็นการเพิ่มรายละเอียดที่ไม่ได้ระบุในต้นฉบับเพื่อช่วยให้ผู้อ่านในภาษาปลายทางเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น เป็นกลวิธีที่ต้องอาศัยความรอบคอบและดุลยพินิจสูง ในการแปลหนังสือเล่มนี้ผู้แปลได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Vinay & Darbelnet (2000) โดยตระหนักว่าการขยายความไม่ได้เป็นการเพิ่มข้อมูลโดยพลการแต่เป็นการเติมเต็มช่องว่างความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและบริบท หลักการสำคัญที่ผู้แปลใช้เพื่อตัดสินใจขยายความ คือการประเมินระดับความรู้และความคาดหวังของผู้อ่านเป้าหมาย ผู้อ่านภาษาอังกฤษที่อ่านเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยมักไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิด วัตถุ หรือพิธีกรรมที่เฉพาะเจาะจง การขยายความจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้เนื้อหาเข้าถึงได้และมีความหมาย การขยายความต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนไม่ใช่การอธิบายทุกสิ่งอย่างละเอียด แต่เป็นการเลือกสรรข้อมูลที่สำคัญเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจบริบท ความสำคัญ และบทบาทของสิ่งที่กำลังกล่าวถึง

การวิเคราะห์การแปลจากตัวอย่างในหนังสือ

1) การเพิ่มเชิงอรรถ: การอธิบายเชิงลึกโดยไม่รบกวนเนื้อหาหลัก

การใช้เชิงอรรถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการให้ข้อมูลเพิ่มเติมโดยไม่ทำให้เนื้อหาหลักขาดความลื่นไหล ผู้แปลสามารถคงคำเฉพาะทางวัฒนธรรมไว้ในข้อความหลักแล้วอธิบายรายละเอียดในเชิงอรรถ

ตัวอย่างจากบทที่ 1:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 2): นาง

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 2): Nang

เชิงอรรถ: Nang in Thai is used as an honorific or a formal title, primarily to refer to a woman of nobility, beauty, or importance.

ในการแปลคำว่า "นาง" ผู้แปลเลือกใช้การทับศัพท์เป็น "Nang" แล้วเพิ่มเชิงอรรถว่า "Nang in Thai is used as an honorific or a formal title, primarily to refer to a woman of nobility, beauty, or importance" การใช้เชิงอรรถในกรณีนี้มีเหตุผลหลายประการ ประการแรก "นาง" เป็นคำที่มีความซับซ้อนทางวัฒนธรรมและไม่สามารถแปลได้ด้วยคำเดียวในภาษาอังกฤษ การแปลเป็น "Lady" หรือ "Mrs." จะทำให้สูญเสียความหมายเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ ประการที่สอง การทับศัพท์โดยไม่มีการอธิบายจะทำให้ผู้อ่านสับสน ประการที่สาม การอธิบายในเชิงอรรถช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจบริบทการใช้งานและความสำคัญของคำนี้ เชิงอรรถนี้ให้ข้อมูลสามอย่างสำคัญ คือลักษณะการใช้งาน (คำยกย่องหรือคำนำหน้าที่เป็นทางการ) กลุ่มเป้าหมาย (ผู้หญิง) และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้อง (ความสูงศักดิ์ ความงาม หรือความสำคัญ) ข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเมื่อเห็นคำ "Nang" ในเนื้อหา พวกเขาจะเข้าใจว่าเป็นการอ้างถึงสตรีที่มีความสำคัญหรือสถานะพิเศษ

ตัวอย่างจากบทที่ 2:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 63): เบญจางคประดิษฐ์

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 39): The Benjangkhapradit bow

เชิงอรรถ: The Benjangkhapradit bow is a special type of bow that is more beautiful and intricate than a regular bow...

การแปล "เบญจางคประดิษฐ์" เป็นการขยายความในรูปแบบที่แตกต่าง ผู้แปลเลือกแปลเป็น "The Benjangkhapradit bow" และเพิ่มเชิงอรรถว่า "The Benjangkhapradit bow is a special type of bow that is more beautiful and intricate than a regular bow..." การแปลนี้ก็เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการรักษาเอกลักษณ์และการให้ข้อมูล

2) การเพิ่มข้อมูลในวงเล็บเพื่อชี้แจงทันที

ตัวอย่างจากบทที่ 2:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 53): จากนั้นโนราใหญ่ นำ "สาตคล้า" มาปูหน้าโรงโนรา

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 33): Following this, the chief Nora will use "Sad Khla (a mat)" to lay out in front of the Nora stage

ตัวอย่างจากบทที่ 3:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 101): ฉี่ยนครุ

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 47): Chian Khru (a ceremonial object used for rituals)

การจัดการกับ "สาตคล้า" ในประโยค " จากนั้นโนราใหญ่ นำ 'สาตคล้า' มาปูหน้าโรงโนรา " ผู้แปลเลือกใช้รูปแบบ "Sad Khla (a mat)" แทนการใช้เชิงอรรถเพราะเหตุผลจากลักษณะของการใช้งาน กล่าวคือ เมื่อข้อมูลที่ต้องเพิ่มความสั้นและตรงไปตรงมา การใส่ในวงเล็บจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้เชิงอรรถ "(a mat)" ให้ข้อมูลพื้นฐาน

ที่จำเป็นในการเข้าใจการกระทำ ผู้อ่านสามารถเข้าใจทันทีว่า "สาตคล้า" เป็นอะไรและใช้ทำอะไร การอธิบายนี้ช่วยให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการถึงการกระทำและเข้าใจขั้นตอนในพิธีกรรมได้ดีขึ้น เช่นเดียวกันกับ "ฉีเยนครู" ที่ผู้แปลอธิบายเป็น "Chian Khru (a ceremonial object used for rituals)" การอธิบายให้ข้อมูลสองอย่างสำคัญคือ ลักษณะของวัตถุและการใช้งาน ข้อมูลนี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจบริบทและความสำคัญของวัตถุในพิธีกรรม

ตัวอย่างจากบทที่ 3:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 108): วิสุทธิเทวดา ได้แก่ พระปัจเจกพุทธเจ้า

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 69): Sublime Deities, this group includes the Paccekabuddhas
(solitary enlightened ones)

การแปลกับ "วิสุทธิเทวดา ได้แก่ พระปัจเจกพุทธเจ้า" เป็น "Sublime Deities, this group includes the Paccekabuddhas (solitary enlightened ones)" เป็นการให้การขยายความในระดับที่ซับซ้อน ผู้แปลต้องแปลแนวคิดทางศาสนาที่มีความเฉพาะเจาะจงสูง การแปล "พระปัจเจกพุทธเจ้า" เป็น "Paccekabuddhas" เป็นการใช้ศัพท์เทคนิคที่ยอมรับในการศึกษาพุทธศาสตร์ แต่การเพิ่ม "(solitary enlightened ones)" ช่วยให้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับศัพท์เทคนิคสามารถเข้าใจแก่นใจของแนวคิดได้ "Solitary enlightened ones" สื่อถึงลักษณะเฉพาะของปัจเจกพุทธะที่บรรลุนิพพานด้วยตนเองและไม่สอนผู้อื่น

3) การเพิ่มข้อมูลภูมิศาสตร์

การเพิ่มข้อมูลภูมิศาสตร์เป็นรูปแบบการขยายความที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจบริบทเชิงพื้นที่และสามารถเชื่อมโยงกับความรู้ที่มีอยู่

ตัวอย่างจากบทที่ 3:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 123): ทวดอ่างทอง มีรูปร่างเป็นจระเข้ สิงสถิตอยู่ที่น้ำตกอ่างทอง อำเภอ

สิเกา จังหวัดตรัง

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 79): Thuat Ang Thong, he appears as a crocodile, dwelling at
Ang Thong Waterfall in Sikao District, Trang Province,
southern Thailand.

การแปล "ทวดอ่างทอง" เป็นการให้การขยายความเพื่อให้ข้อมูลบริบทที่สำคัญ ต้นฉบับระบุว่า "ทวดอ่างทอง มีรูปร่างเป็นจระเข้ สิงสถิตอยู่ที่น้ำตกอ่างทอง อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง" ผู้แปลขยายเป็น "Thuat Ang Thong, he appears as a crocodile, dwelling at Ang Thong Waterfall in Sikao District, Trang Province, southern Thailand" การเพิ่ม "southern Thailand" เป็นการขยายความเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้อ่านต่างชาติเพราะการทราบว่า "ตรัง" อยู่ในภาคใต้ของประเทศไทยจะช่วยให้พวกเขาเข้าใจบริบทภูมิศาสตร์และอาจเชื่อมโยงกับความรู้อื่น ๆ ที่พวกเขามีเกี่ยวกับภาคใต้ของไทย การเพิ่มข้อมูลนี้ไม่ทำให้เนื้อหาหนักขึ้นมากมายแต่ให้บริบทที่จำเป็นสำหรับการเข้าใจ การรักษาโครงสร้างของที่อยู่ "Ang Thong Waterfall in Sikao District, Trang Province" ช่วยให้อ่านเข้าใจระบบการปกครองและการแบ่งเขตของไทยซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการเข้าใจเนื้อหาส่วนอื่น ๆ

สรุป

การขยายความเป็นเครื่องมือที่มีค่าในการแปลข้ามวัฒนธรรม ช่วยสร้างสะพานความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม และทำให้เนื้อหาเข้าถึงผู้อ่านได้ง่ายขึ้น ในการแปลหนังสือเล่มนี้การขยายความจึงช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและชื่นชมความซับซ้อนและความงดงามของวรรณกรรมไทยได้อย่างลึกซึ้ง

6. การแปลแบบตีความ (Interpretive Translation)

การแปลแบบตีความเป็นกลวิธีการแปลที่ทำนายและซับซ้อนที่สุดในบรรดาวิธีต่าง ๆ เนื่องจากต้องอาศัยความเข้าใจลึกซึ้งไม่เพียงแคในระดับคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ แต่รวมถึงบริบททางวัฒนธรรม สังคมและความหมายแฝงที่อยู่เบื้องหลังข้อความ ตามแนวคิดของ Lederer (2014) การแปลแบบตีความมีพื้นฐานมาจาก "Interpretive Model" ซึ่งเสนอว่าการแปลที่มีประสิทธิภาพไม่ใช้การถ่ายทอดคำหรือโครงสร้างภาษา แต่เป็นการถ่ายทอด "ความหมาย" (sense) ที่ผู้เขียนต้องการสื่อสาร

การวิเคราะห์การแปลจากตัวอย่างในหนังสือ

1) การตีความสำนวนและการแสดงลักษณะนิสัย

ตัวอย่างจากบทที่ 2:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 48): เป็นคนสับปรับ

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 30): someone who is unreliable," which means they are fickle, untrustworthy.

คำว่า "สับปรับ" เป็นสำนวนภาษาไทยที่มีความซับซ้อนและไม่มีคำเทียบเคียงตรง ๆ ในภาษาอังกฤษ การแปลแบบตีความในกรณีนี้ ผู้แปลมีกระบวนการคิดผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1: การทำความเข้าใจความหมาย คำว่า "สับปรับ" ในบริบทไทยหมายถึงคนที่มีพฤติกรรมไม่นั่นนอน เปลี่ยนใจเปลี่ยนความคิดง่าย ไม่สามารถไว้วางใจได้ ขาดความมั่นคงในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2: การคลายออกจากรูปแบบภาษาไทย ผู้แปลต้องหลุดพ้นจากคำว่า "สับปรับ" และมองไปที่แก่นแท้ของความหมาย คือ ลักษณะนิสัยของคนที่ไม่น่าเชื่อถือ

ขั้นที่ 3: การแสดงออกในภาษาอังกฤษ ผู้แปลเลือกใช้ "unreliable" เป็นคำหลัก แล้วขยายความด้วย "fickle, untrustworthy" เพื่อให้ครอบคลุมความหมายทั้งหมด ผู้แปลใช้คำว่า "unreliable" เป็นคำที่สื่อแก่นใจของ "สับปรับ" แล้วขยายความเพิ่มเติมด้วยคำว่า "fickle, untrustworthy" เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจมิติต่าง ๆ ของลักษณะนิสัยนี้โดยไม่ได้พยายามหาคำที่แปลว่า "สับปรับ" โดยตรง

2) การตีความแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ตัวอย่างจากบทที่ 2:

ต้นฉบับภาษาไทย (หน้า 49): เดือน 3 ไฟกา เดือน 5 ไฟลามทุ่ง

ฉบับแปลภาษาอังกฤษ (หน้า 30): Month 3 is fire from the earth, Month 5 is fire burning fields.

ตัวอย่างนี้ผู้แปลต้องตีความแบบที่ต้องอาศัยความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมเกษตรกรรมและความเชื่อเรื่องธรรมชาติ ผู้แปลทำความเข้าใจบริบทด้วยการหาข้อมูลก่อนว่า "ไฟกา" เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูแล้งเมื่อดิน